

Variatie in sortiment ook goed voor biodiversiteit en waardering groen

Gevarieerd bomen kiezen is nu de norm

Carya ovata geeft een goede herfstkleur.

De massale aanplant van eiken heeft ertoe bijgedragen dat de eikenprocessierups zich in twintig jaar over heel Nederland heeft kunnen verspreiden. Met *Ulmus* en *Aesculus* hebben we ook massale uitval gezien. En met *Fraxinus* gebeurt het binnenkort nog eens. Het toepassen van een gevarieerder sortiment bomen spreidt het risico. En handig: de biodiversiteit stijgt en gebruikers van het groen waarderen dat groen meer.

Auteur: Jaap Smit

De eikenprocessierups heeft zijn opmars mede te danken aan de massale aanplant van *Quercus robur*. Dankzij de vele lanen waren de beesten in staat zich relatief snel te verplaatsen. Door die lange eikenlanen rijzen de beheerkosten nu de pan uit. Er zijn gemeenten die – mede onder invloed van de hoge kosten voor beheersing van EPR – flink eiken kappen. Kapitaalvernietiging! Er is niets mis met *Quercus robur* zelf. Eenmaal aangeslagen is het een relatief sterke boom, waarin flink wat blad- en houtvretende insecten huizen; handig, want dat is de mode en voedselbron voor vogels. Overigens is de boom voor nectar verzamelende insecten nauwelijks interessant. Omdat iedereen de boom kent, *vereikt* Nederland. En waar aanplant van de eik zich vroeger vooral concentreerde in het oosten en zuiden van het land en op oude strandwallen, is de boom nu ook te vinden op plaatsen waar populier en wilg horen. Helaas zijn veel beheerders nu bang voor die soorten. Onnodig, want kies je de juiste selecties, dan is er echt

niets aan de hand. Door de komst van EPR en de monocultuur van eiken, is die soort nu een minder voor de hand liggende keus. Net zoals dat door de bloedingsziekte bij kastanjes het geval is. Inmiddels veroorzaakt de essterfte onder essen eenzelfde slachting als bij iep en kastanje. Overigens versnelt de essenprachtkever het verdwijnen van de es binnen enkele jaren naar verwachting flink. Risicospreiding is de enige oplossing, want bestrijden kunnen we de plagen in de openbare ruimte (met uitzondering van de EPR) toch niet.

Klimaat noodzaakt andere keuzen

Ook het klimaat dwingt ons tot het maken van andere boomsoortenkeuzes. Met naar het noorden opschuivende klimaatgordels, hebben wij nu het klimaat van pakweg Parijs van twintig jaar geleden. En omdat de gordels alleen maar verder schuiven, houdt de opwarming voorlopig niet op, zeggen de klimaatscenario's van het KNMI. Het betekent dat sommige boomsoorten hier niet

meer aangepast zijn aan het heersende klimaat en langzaam verdwijnen. *Fagus* is naar verwachting het eerste slachtoffer. Omdat het in de stedelijke omgeving nog warmer is – dat geldt ook voor dorpen – volgen er meer. In het landklimaat dat in de stad heerst, is daarom dan geen plaats meer voor inheemse boomsoorten. Gelukkig zijn er voldoende boomsoorten, vooral uit het landklimaat, die in de stad goed groeien. En meer dan onze inheemse soorten geven die bomen opvallende bloei, herfstkleur, aantrekkelijke stammen. Bewoners valt de grotere variatie aan bomen in de openbare ruimte op: van 'groene brei' naar 'groen met highlights'. Wie groen waardeert is er zuiniger op en misschien wel bereid er meer voor te betalen. En omdat de bomen nu voor highlights zorgen, zijn plantenbakken en andere dure *eyecatchers* minder nodig. En weet u wat grappig is? Die andere boomsoorten zijn niet duurder – in aanschaf en onderhoud – dan de nu gebruikelijke soorten. Als u ze slim kiest, is de biodiversiteit ook nog

Carya ovata blijft ook op latere leeftijd relatief smal.

Catalpa's in de verharding van de Theresiastraat in Den Haag.

eens flink geholpen: met name bomen die na de langste dag bloeien blijken een belangrijke rol te vervullen als energiebron (nectar) voor insecten. Want als vaste planten en kruiden in de zomer ophouden met het produceren met nectar, gaan bomen en struiken die dieper water gebruiken, daar gewoon mee door.

Voldoende keuze

Oei, dan wordt de keuze wel klein, hoor ik zeggen. Nee! In tegendeel. Voor alle 'probleembomen', zoals es en paardenkastanje is een vervanger. Wat te denken van de *Aesculus indica*: een witte kastanje die helaas wat later bloeit. De *Pseudomonas*-bacterie komt er wel op voor, maar lijkt er geen vat op te hebben. Natuurlijk is uit dezelfde plantenfamilie de linde

een goede keus als vervanger. Helaas zie ik nog weinig *Catalpa speciosa* de plaats innemen. Deze *Catalpa* is steviger dan *Catalpa bignonioides* en past uitstekend in de verharding. Zie de Theresiastraat in Den Haag. Let wel op de soortechtheid, want de kwekers schotelen nog wel eens de verkeerde soort voor... Op steeds meer plekken mag ik meedenken over vervangers voor kastanje. Het terugkrijgen van de allure van een kastanjelaan lukt weer!

Nu het planten van *Fraxinus* flink teruggeschroefd moet, komt de *Carya* in beeld. Als leverbare boom best te verplanten. Een vaak redelijk smal opgaande boom met een schitterend gele herfst. Op droge plaatsen is *Ailanthus* geschikt. Plant hier mannelijke exemplaren van: die geven geen zaad en zaaien zich niet hinderlijk uit. Ik kan nog even door gaan. Keuze te over!

Experimenteer

Bij het planten van andere boomsoorten heerst wat koudwatervrees. En eigenlijk ben ik daar blij mee. Want het is altijd raadzaam eerst te experimenteren met een paar exemplaren van nieuw toe te passen soorten. Gaat het onverhoopt toch mis, dan is dat geen ramp. Laat u eens inspireren op een boomkwekerij. Tot mijn schrik zijn er inmiddels boombeheerders en toezichhouders die nog nooit een kwekerij hebben gezien... Kwekerijsafari? Ja, doe maar!

Plant die nieuwe soorten gerust in een laan. Waar afwisseling in het sortiment inmiddels normaler wordt, vinden landschappers het nog niet altijd oké ook in de lanen te variëren. En toch moeten we daar naartoe. Zeker ook omdat het in verband met de emotie die aan bomen kleeft, steeds lastiger is een noodzakelijke vervanging van een laan ineens uit te voeren. Maak dus groepen of kies van kruising tot kruising een andere soort of selectie.

Gevarieerd kiezen. Misschien best lastig, maar uiteindelijk biedt het alleen maar voordelen. Bovendien vraagt het oudervets vakmanschap en serieus nadenken van de betrokkenen. En dat is leuk! Gevarieerd kiezen kent alleen maar voordelen.

Stuur of twitter dit artikel door!

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-4966

Jaap Smit is teamleider en dendroloog bij Cobra boomadviseurs bv. Cobra is sinds 2000 actief in het groene domein van de openbare ruimte.

Voor vragen over boomonderzoek en gevarieerde boomsoortenkeuze kunt u contact opnemen met Jaap Smit. Hij is bereikbaar op nummer (06) 30394483, per mail: jaap.smit@CobraBoomadviseurs.nl en via

@dendroloog

Bedrijf: Cobra boomadviseurs bv
Naam: Jaap smit
Functie: Dendroloog
Plaats: Pijnacker
Omvang: 25 medewerkers

Geschreven onder verantwoordelijkheid van Jaap Smit.